

А.А. Таубаев, А.А. Легостаева, Г.С. Серикова, Е.Д. Орынбасарова

Қазақстанда стандартты емес жұмыспен қамту: әлеуметтік қорғау ауқымы, үрдістері, шаралары

Мақала Қазақстанда стандартты емес жұмыспен қамту мәселелеріне арналған. Дамыған елдердің постиндустриялық экономикасында көлемі экономикалық дамудың әртүрлі кезеңінде өзгеріп отыратын стандартты емес жұмыспен қамтудың үш негізгі нысаны берік орныққан. Бұл ретте нысандардың өзі тұрақтылықпен сипатталады, алайда осы нысандарға кіретін жұмыспен қамту түрлерінің құрылымы жетекші экономикалық тәртіптің ерекшеліктері мен іргелі қасиеттерін көрсете отырып, біршама өзгереді. Трансформациялық кезеңде пайда болған халықтың табысы мен өмір сүру деңгейін арттыру мүмкіндігін ұсынатын стандартты емес жұмыспен қамтудың әртүрлі түрлері посткөрсеткіш елдер мен Қазақстанда экономикада кең таралған. Қазіргі экономикадағы стандартты емес жұмыспен қамтудың негізгі түрлері халықтың уақытша, толық емес және артық жұмыспен қамтылуы болып табылады. Постиндустриалды экономикада жұмыс күшіне және жеткізуші тарапқа сұраныс жағында да жұмыс істейтін факторлар стандартты кестеден ауытқулардың жеткілікті санын анықтады, оның ең көп таралуы уақытша жұмыспен қамту, жарым күндік жұмысқа тұру және өз бетінше жұмыспен қамту.

Кілт сөздер: мониторинг, стандартты емес жұмыспен қамту, әлеуметтік қорғау, экономика, өзін-өзі жұмыспен қамту, масштабтар, үрдістер, тұрақтылық, еңбек, басқару.

А.А. Таубаев, А.А. Легостаева, Г.С. Серикова, Е.Д. Орынбасарова

Нестандартная занятость в Казахстане: масштабы, тенденции, меры социальной защиты

Статья посвящена вопросам нестандартной занятости в Казахстане. В постиндустриальной экономике развитых стран прочно укоренились три основные формы нестандартной занятости, масштаб которых в разные периоды экономического развития меняется. При этом сами формы характеризуются устойчивостью, но структура видов занятости, входящих в эти формы, несколько изменяется, отражая особенности и фундаментальные свойства ведущего экономического уклада. Различные виды нестандартной занятости, представляющие возможности повышения дохода и уровня жизни населения, зародившись в трансформационный период, имеют достаточно широкий ареал распространения в экономике постсоветских стран и Казахстане. Основными видами нестандартной занятости в современной экономике являются временная, неполная и самозанятость населения. Факторы, действующие в постиндустриальной экономике как на стороне спроса на рабочую силу, так и на стороне предложения, определили достаточное число вариантов отклонения от стандартного графика, к наиболее массовым из которых можно отнести: временную занятость, неполную занятость и самозанятость.

Ключевые слова: мониторинг, нестандартная занятость, социальная защита, экономика, самозанятость, масштабы, тенденции, устойчивость, труд, управление.

References

- 1 Gimpelson, V., & Kapelyushnikov, R. (2012). *Nestandardnaya zaniatost i rossiiskii rynek truda* [Non-Standard Employment and the Russian Labor Market]. *Voprosy ekonomiki – Economic Matters, No 1*, 341–365 [in Russian].
- 2 Kalleberg, A. (2000). Nonstandard Employment Relations: Part-time Temporary and Contract Work. *Annual Review of Sociology, Vol. 26*, 89, 90.
- 3 Carré, F., Ferber, L., Golden, S., & Herzenberger, A. (2005). Nonstandard Work: The Nature and Challenges of Changing Employment Arrangements. *Industrial Relations Research Association, 2*, 89–115.
- 4 Lazear, E.P. (1990). Job Security Provision and Employment. *The Quarterly Journal of Economics, August*, 699–726.
- 5 Hausman, R., & Rodrik, D. (2003). Economic Development as Self-Discovery. *Journal of Development Economics, Vol. 72*, 603–633.
- 6 Blanchflower, D. (2000). Self-employment in OECD Countries. *Labor Economics, Vol. 7*, 471–505.
- 7 Zijl, M., Van den Berg, G., & Heyma, A. (2004). Stepping Stones for the Unemployment. The Effect of Temporary Jobs on the Duration until Regular Jobs. Bonn: IZA, August, 259.
- 8 Smirnykh, L. (2011). *Nestandardnye trudovye dohovory: rost zaniatosti ili snizhenie zarabotnoi platy* [Non-Standard Employment Agreements: Employment Growth or Wage Cuts]. Moscow: HUVShE [in Russian].
- 9 Vishnevskaya, N. (2013). Samozaniatost v perekhodnykh ekonomikakh [Self-Employment in Transition Economies]. *ME i MO – WE & IR, No. 10*, 58–67 [in Russian].

- 10 Pritvorova, T., Bektleyeva, D., & Dyusembayev, A. (2016). Spetsifika neformalnoi zaniatosti kak odnoi iz form nestandartnoi zaniatosti v usloviakh postindustrialnoi ekonomiki [Specificity of informal employment as one of the forms of non-standard employment in the conditions of postindustrial economy]. *Menedzhment i biznes administrirovanie – Management and Business Administration*, No. 2, 154–161 [in Russian].
- 11 Govorova, N. (2015). Zaniatost v postindustrialnom mire [Employment in Postindustrial World]. *ME i MO – WE & IR*, No. 12, 35–41 [in Russian].
- 12 Grishin, I. (2012). Stimulirovanie i dinamizatsiia zaniatosti: retsept flexity [Stimulation and Dynamization of Employment: Flexity Recipe]. *ME i MO – WE&IR*, No. 4, 40–51 [in Russian].
- 13 Ofitsialnyi sait Komiteta statistiki MNE RK [Official site of the Committee of statistics of MNE RK]. *stat.gov.kz*. Retrieved from <http://stat.gov.kz> [in Russian].
- 14 Nestandartnye formy zaniatosti. Analiz problem i perspektivy resheniia v raznykh stranakh. Obzornaia versiiia. Mezhdunarodnoe Biuro Truda [Non-standard employment forms. Problem analysis and solution prospects in different countries. Review version. International Labor Office]. *ilo.org*. Retrieved from www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/dgreports/dcomm/publ/documents/publication/wcms_554952.pdf.
- 15 Sotsialnaia vyplata na sluchai poteri raboty [Social benefits in case of job loss]. *egov.kz*. Retrieved from <http://egov.kz/cms/ru/articles/allowance>.